



DRŽAVNI ZAVOD ZA
ZAŠTITU PRIRODE

**IZVJEŠĆE O OSTVARENJU
PROGRAMA RADA
DRŽAVNOG ZAVODA ZA ZAŠTITU PRIRODE
ZA 2009. GODINU**



Ravnatelj


Davorin Marković

Zagreb, veljača 2010.

Klasa: 001-02/10-03/01

Ur.broj: 366-02-1-10-1

Sadržaj

1. UVOD	3
2. ORGANIZACIJA I USTROJSTVO ZAVODA	4
2.1. Ustrojstvo	4
2.2. Djelatnici.....	4
2.3. Smještaj	5
3. UPRAVNO VIJEĆE	5
4. FINANCIRANJE ZAVODA	6
5. IZVJEŠĆE O RADU STRUČNE SLUŽBE.....	9
5.1. Članstvo u stručnim tijelima, povjerenstvima, radnim skupinama i međunarodnim društvima.....	9
5.2. Domaći programi	10
5.2.1. Inventarizacija i praćenje stanja prirode	10
5.2.2. Akcijski planovi zaštite vrsta i staništa	14
5.2.3. Crveni popisi i knjige	16
5.2.4. Informacijski sustav zaštite prirode i baze podataka	16
5.2.5. Ekološka mreža NATURA 2000 i Nacionalna ekološka mreža.....	16
5.2.6. Zaštićena područja.....	17
5.2.7. Zaštita minerala/fosila.....	19
5.2.8. Ocjena prihvatljivosti zahvata za prirodu	20
5.2.9. Stručne podloge za izdavanje mjera i uvjeta zaštite prirode	20
5.2.10. Stručne podloge zaštite prirode za prostorne planove županija, gradova i općina	20
5.2.11. Ostale stručne podloge	20
5.2.12. Indikatori biološke raznolikosti	20
5.2.13. Zakonodavni okvir i dokumenti zaštite prirode	20
5.2.14. Promidžba i edukacija u zaštiti prirode	21
5.2.16. Međunarodna suradnja	21
5.2.17. Pregovori s Europskom unijom	22
5.2.18. Sudjelovanje na međunarodnim i domaćim skupovima.....	22
5.3. Međunarodni projekti	25
5.3.1. Ugovoreni i odobreni međunarodni projekti	25
5.3.2. Projektni prijedlozi za međunarodne programe/fondove.....	30
6. ZAKLJUČAK.....	32

1. UVOD

Državni zavod za zaštitu prirode (u daljnjem tekstu: Zavod) osnovan je Uredbom Vlade RH u listopadu 2002. godine (NN 126/02) kao javna ustanova za obavljanje stručnih poslova zaštite prirode u RH. S radom je započeo sredinom rujna 2003. godine.

Opći cilj djelovanja Zavoda je kvalitetnim stručnim radom dugoročno osigurati očuvanje i unaprjeđenje zaštite prirode u Hrvatskoj.

Prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 70/05, čl. 157.) Zavod u okviru svoje djelatnosti obavlja stručne poslove zaštite prirode koji se odnose na:

- prikupljanje i obrađivanje prikupljenih podataka u vezi sa zaštitom prirode,
- izradu odgovarajućih baza podataka o biljnim, gljivljim i životinjskim vrstama, stanišnim tipovima, ekološkim sustavima i krajobrazima,
- prikupljanje i izradu baze podataka invazivnih stranih vrsta,
- praćenje stanja očuvanosti biološke i krajobrazne raznolikosti i predlaganje mjera za njihovu zaštitu,
- pripremanje stručnih podloga za zaštitu i očuvanje dijelova prirode, odnosno prirodnih vrijednosti,
- izradu stručnih podloga za potrebe utvrđivanja uvjeta zaštite prirode, upravljanja zaštićenim područjima i korištenja prirodnih dobara,
- obavljanje statističkih analiza, objedinjavanje rezultata i izrada izvješća o stanju i zaštiti prirode,
- stručne poslove u vezi s izradom ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu,
- pripremanje i provođenje projekata i programa u području zaštite prirode;
- sudjelovanje u provođenju međunarodnih ugovora o zaštiti prirode kojih je Republike Hrvatska stranka i koji su na snazi,
- organiziranje i provođenje odgojno-obrazovnih i promidžbenih aktivnosti u zaštiti prirode,
- na obavljanje i drugih poslova utvrđenih Zakonom o zaštiti prirode.

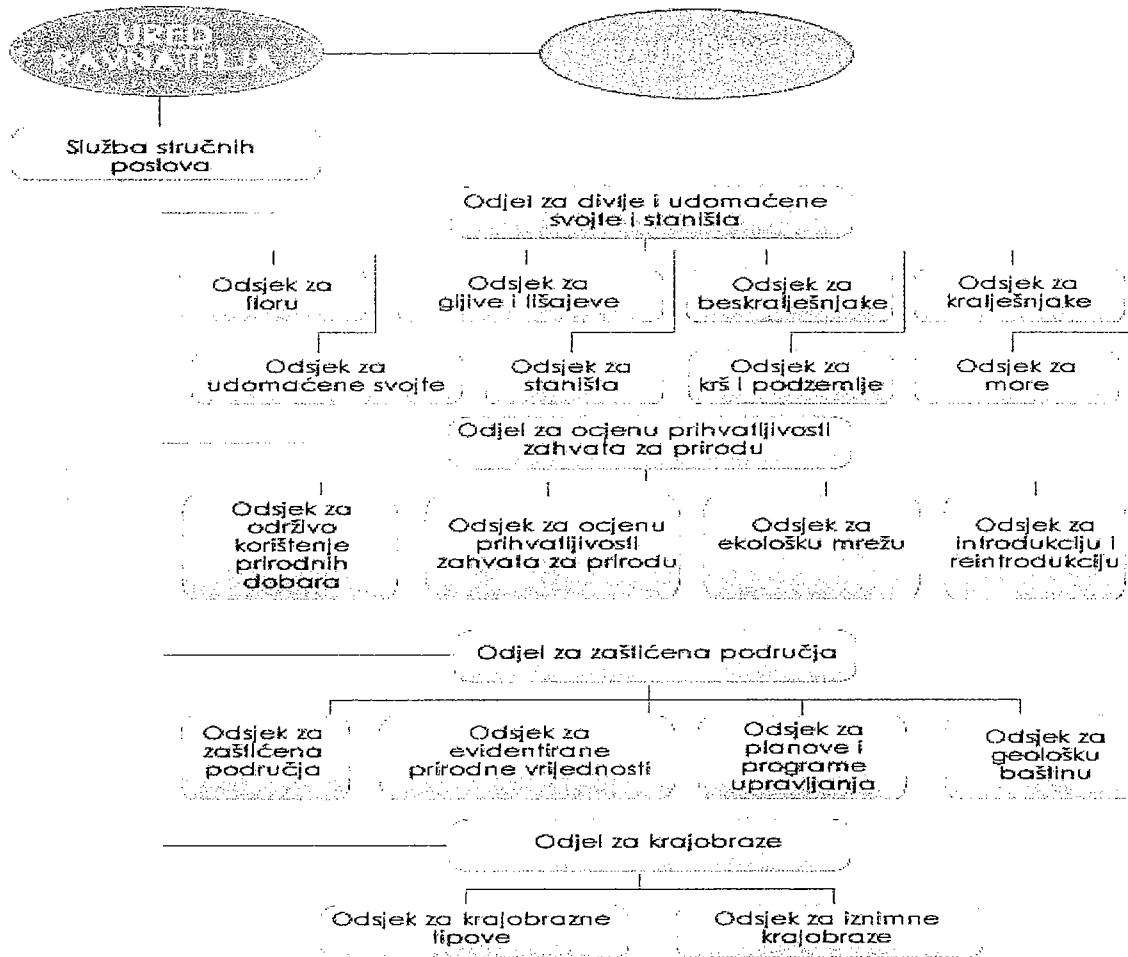
Zavod surađuje s tijelima državne uprave, javnim ustanovama, agencijama, te obrazovnim institucijama i nevladinim udrugama na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode te *Statutu Državnog zavoda za zaštitu prirode*, Zavod podnosi izvješće o ostvarenju godišnjeg programa rada Ministarstvu kulture i Vladi RH, po usvajanju istog od strane Upravnog vijeća Zavoda.

2. ORGANIZACIJA I USTROJSTVO ZAVODA

2.1. Ustrojstvo

Prema važećem Statutu i Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu, Zavod je ustrojen na sljedeći način:



Slika 1. Organizacijska shema Državnog zavoda za zaštitu prirode

2.2. Djelatnici

Zavod je 2009. godinu završio s ukupno 45 djelatnika, od kojih je 38 zaposleno na neodređeno vrijeme, a njih 7 na određeno vrijeme (uključujući 3 zamjene za porodiljne dopuste i 4 djelatnika na međunarodnim projektima od kojih 2 pripravnika i 2 na određeno vrijeme do završetka projekta).

2.3. Smještaj

Nakon useljenja 2007. godine, Zavod je i tijekom 2009. godine bio smješten u zgradi na Trgu Mažuranića 5.

3. UPRAVNO VIJEĆE

Sukladno *Zakonu o zaštiti prirode*, *Uredbi o osnivanju Državnog zavoda za zaštitu prirode* i *Statutu Državnog zavoda za zaštitu prirode*, Zavodom upravlja Upravno vijeće, čijeg predsjednika i članove imenuje i razrješuje Ministar kulture. Upravno vijeće svoj posao obavlja sukladno odredbama Statuta Zavoda.

Upravno vijeće Državnog zavoda za zaštitu prirode u 2009. godini djelovalo je u sastavu:

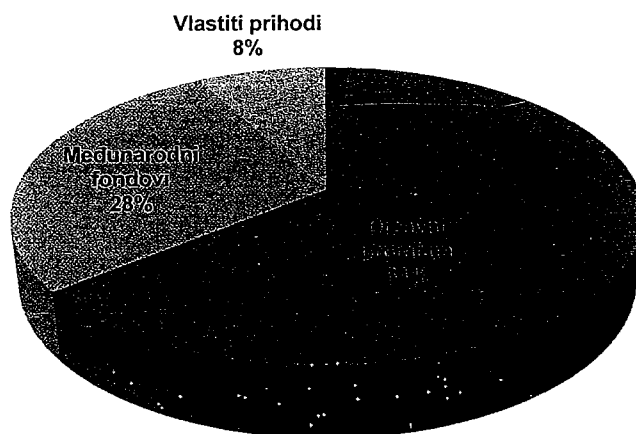
- Zoran Šikić, dipl.ing. – predsjednik
- dr.sc. Siniša Širac – član
- dr. sc. Tatjana Bakran-Petricioli - članica
- dr.sc. Vladimir Hršak - član
- Jasminka Radović, dipl.ing. - članica

Tijekom 2009. godine Upravno vijeće održalo je 5 sjednica na kojima je razmatralo strateške smjernice Zavoda i rješavalo aktualne probleme, sukladno dužnostima i pravima propisanim Statutom Zavoda. Ravnatelj i Stručna voditeljica Zavoda redovito su izvještavali članove Upravnog vijeća o aktivnostima Zavoda između dviju sjednica. Na sjednicama se raspravljalo i donosilo odluke o:

- Izvješću o financijskom poslovanju Zavoda za 2008. godinu i donošenju godišnjeg obračuna
- Izvješću o radu Zavoda za 2008. godinu
- Programu rada za 2009. godinu
- Financijskom planu Zavoda za 2009. godinu i njegovim izmjenama i dopunama
- Rebalansu Financijskog plana Zavoda za 2008. godinu
- Planu javne nabave Zavoda za 2009. godinu
- Rebalansu Plana javne nabave Zavoda za 2009. godinu
- Financijskom planu Zavoda za 2010. godinu
- Poslovima koje obavlja Zavod i međunarodnim projektima kojih je Zavod nositelj ili u kojima sudjeluje
- O raspisivanju natječaja za radna mjesta
- Zasnivanju i prestanku radnog odnosa sa djelatnicima Zavoda
- O prijedlogu novog Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Zavoda i prijedlogu novog Pravilnika o plaćama i naknadama Zavoda
- Katalogu informacija Zavoda

4. FINANCIRANJE ZAVODA

Rad Zavoda u 2009. godini je u najvećoj mjeri financiran iz sredstava Državnog proračuna, a slijede sredstva iz međunarodnih fondova (uglavnom predpristupnih fondova Europske unije) i vlastitih prihoda.



Slika 2. Razrada troškova rada Zavoda prema izvorima financiranja

Pregled financijskog poslovanja Zavoda u 2009. godini daje se u sljedećoj tablici:

PRIHODI – UKUPNO	18.349.342,44
Višak prihoda iz 2008. godine (Odluka o raspodjeli rezultata)	2.218.635,04
PRIHODI u 2009. godini	16.130.707,40
63211 - Tekuće pomoći od međunarodnih organizacija	5.158.229,00
64151 - Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	68,74
64238 - Prihodi od nadok.šteta s osnova osiguranja	83.995,94
65269 - Ostali nespomenuti prihodi	38.790,50
661 - Vlastiti prihodi	1.403.086,72
66411 - Prihodi za financiranje rashoda poslovanja	9.446.536,50
RASHODI - UKUPNO	17.955.998,20
RASHODI POSLOVANJA	17.035.060,41
31 - Rashodi za zaposlene	5.161.806,34
32 - Materijalni rashodi	11.790.992,14
34 - Financijski rashodi	32.445,93
37215 - Stipendije i školarine	49.816,00
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	920.937,79
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine (4)	920.937,79

Iz naprijed navedenog pregleda vidljivo je da je Državni zavod za zaštitu prirode u 2009. godini ostvario ukupan prihod u iznosu od 18.349.342,44 kn, a izvršeni rashodi u 2009. godini iznosili su 17.955.998,20 kn.

Prihodi su ostvareni kako slijedi:

- 2.218.635,04 kn – prenesena sredstva iz prethodne 2008. godine koja su namijenjena:

- za projekt Natura 2000	1.746.154,48 kn
- za informacijski sustav zaštite prirode	199.106,30 kn
- za dovršenje projekta Neretva	12.767,83 kn
- za realizaciju međunarodnih projekata	260.606,43 kn

- 5.158.229,00 kn - tekuće pomoći od međunarodnih organizacija

- za PHARE projekt "Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj"	4.856.637,52 kn
- za projekt LIFE Razvoj ekološke mreže duž rijeke Save	166.218,66 kn
- za projekt GREEN BELT	38.254,79 kn
- za WWF projekt Dinaric Arc Ecoregion – 2012 protected Areas Programme	4.832,91 kn
- za projekt Znanje o Ekološkim Mrežama (ZEM) – uključivanje sudionika u praktičnu provedbu ekoloških mreža	48.600,97 kn
- za projekt Smaragdne mreže	2.958,24 kn
- za troškove poslijediplomskog studija u Klagenfurtu	32.056,49 kn
- za ostale projekte	8.669,42 kn

- 68,74 kn - prihodi od pozitivnih tečajnih razlika
- 83.995,94 kn - od Croatia Osiguranja za naknadu štete
- 38.790,50 kn - sredstva povrata školarine i troškova studijskog putovanja
- 1.403.086,72 kn - sredstva vlastitih prihoda,
- 9.446.536,50 kn su sredstva ostvarena iz Državnog proračuna, i to:

- za troškove poslovanja	5.553.143,56 kn
- za uspostavu i praćenje stanja mreže NATURA 2000, inventarizaciju i praćenje stanja prirode, akcijske planove, za izradu i tisak crvenih knjiga; izradu stručnih podloga za proglašenje zaštićenih područja; mjere zaštite prirode;	2.356.200,00 kn
- za uspostavu informacijskog sustava zaštite prirode	450.000,00 kn
- za opremanje prostora	224.000,00 kn
- za plaće zaposlenih na PHARE projektu "Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj"	263.192,94 kn
- za financijsko praćenje međunarodnih projekata	600.000,00 kn

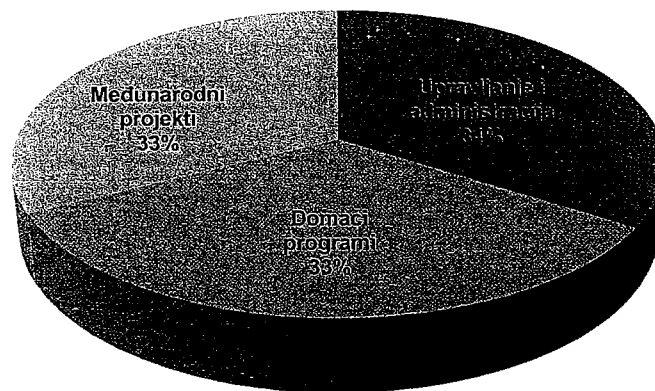
Rashodi su izvršeni u ukupnom iznosu od 17.955.998,20 kn i to za sljedeće namjene:

- 5.161.806,34 kn – rashodi za zaposlene

- 11.790.992,14 kn – materijalni rashodi
- 32.445,93 kn – financijski rashodi
- 49.816,00 kn – stipendije i školarine
- 920.937,79 kn – rashodi za nabavu nefinancijske imovine.

Ukupni višak prihoda nad ukupnim rashodima iznosi 393.344,24 kn. U sljedeću godinu se, prema izvorima financiranja prenose: višak prihoda u iznosu od 407.760,22 kn (izvor financiranja 51) za realizaciju međunarodnih projekata, manjak prihoda nad rashodima u iznosu od 14.415,98 kn (izvor financiranja 11).

Ako uzmemo u obzir sve izvore financiranja, Zavod je 34,2% sredstava utrošio na upravljanje i administraciju, 33,3% na domaće programe zaštite prirode i 32,5% za realizaciju međunarodnih projekata.



Slika 3. Razrada troškova Zavoda prema osnovnim aktivnostima

5. IZVJEŠĆE O RADU STRUČNE SLUŽBE

5.1. Članstvo u stručnim tijelima, povjerenstvima, radnim skupinama i međunarodnim društvima

Tijekom 2009. godine, djelatnici Zavoda su nastavili s radom u okviru 22 domaća i međunarodna stručna tijela, povjerenstva i radne skupine. Djelatnica Zavoda također obnaša dužnost predsjednice Upravnog odbora *Sporazuma za zaštitu kitova i dupina u Crnom moru, Sredozemnom moru i pripadajućem atlantskom području (ACCOBAMS)*.

Slijedi detaljno razrađen popis tijela, povjerenstva i radnih skupina te članova iz Zavoda:

1. Pregovori za pristup EU

- Članovi Radne skupine za pripremu pregovora – pravne stečevine EU - za poglavlje Okoliš Jasminka Radović, Ana Štrbenac, Ramona Topić
- Član Radne skupine za pripremu pregovora – pravne stečevine EU - za poglavlje Ruralni razvitak – ljudski resursi, investicije i trženje - Davorin Marković

2. Međunarodne stručne skupine i sporazumi

- Focal-point za Biosafety Clearing House (BCH) - Davorin Marković
- Focal-point za CBD – Cartagena protocol - Davorin Marković
- Focal-point za Sporazum o zaštiti kitova *Cetacea* u Sredozemnom moru (ACCOBAMS) i predsjednica Upravnog odbora Sporazuma- Ana Štrbenac
- Član Hrvatsko-mađarske podkomisije za rijeku Dravu - Neven Trenc
- Član Skupine stručnjaka za ekološke mreže i zaštićena područja pri Vijeću Europe – Ivana Plavac
- Članica Skupine stručnjaka za biljke pri Vijeću Europe – Vida Posavec – Vukelić
- Član Skupine stručnjaka za otočnu biološku raznolikost pri Vijeću Europe – Igor Boršić

3. Domaća stručna tijela

- Član Interventnog tima Ministarstva kulture (MK) za Provedbu Planova upravljanja vukom i risom - Ana Štrbenac
- Član Komisije za balastne vode - Andreja Ribarić
- Član Nacionalnog odbora za UNESCO program "Čovjek i biosfera" - Irina Zupan
- Članovi Povjerenstva za definiranje geografsko-vegetacijskih šumskih regija – Jasminka Radović, Vladimir Hršak, Petra Rodić Baranović, Zrnka Draganović
- Član Povjerenstva za izradu Pravilnika o obveznim zahtjevima za upravljanje (SMR) – Jasminka Radović
- Član Povjerenstva MK za praćenje populacija velikih zvijeri - Ana Štrbenac
- Član Povjerenstva Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (MPRR) za biljne genetske resurse - Andreja Ribarić
- Član Povjerenstva za izradu Nacionalnog programa očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina u Republici Hrvatskoj – Jasna Jeremić
- Član Povjerenstva za zbrinjavanje vune - Davorin Marković

- Član Povjerenstva III. razine za izradu Plana ruralnog razvitka za IPA-RD program - Andreja Ribarić
- Član Radne skupine za ustrojstvo Državne agencije za ruralni razvitak - Davorin Marković

4. Ostala strana i domaća stručna tijela

- Član Radne grupe SEENET programa ECNC - Ekološka mreža JI Europe i Crnomorske regije - Ramona Topić
- Nacionalni konzultant za RAC/SPA studiju Utjecaj klimatskih promjena na bioraznolikost u okviru projekta SAP-BIO - Jasminka Radović

Državni zavod za zaštitu prirode kao institucija je član Europskog herpetološkog društva. Djelatnici Zavoda su također članovi Europskog mikološkog društva te brojnih hrvatskih stručnih udruga kao primjerice Hrvatsko biološko društvo, Hrvatsko ekološko društvo i dr.

5.2. Domaći programi

5.2.1. Inventarizacija i praćenje stanja prirode

Zavod kontinuirano radi na razvijanju Nacionalnog sustava inventarizacije i praćenja stanja (monitoring) prirode. U tom smislu, provodi aktivnosti inventarizacije i praćenja vrsta koje su ugrožene i zaštićene prema nacionalnim propisima, direktivama Europske unije i drugim međunarodnim propisima, u suradnji s relevantnim znanstvenim institucijama, javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, prirodoslovnim muzejima, školama i nevladinim udrugama. I tijekom 2009. godine provedeno je niz aktivnosti, čiji je pregled i detaljniji opis dat u tekstu koji slijedi.

INVENTARIZACIJA

5.2.1.1. Priručnici za inventarizaciju i praćenje stanja

Kako inventarizaciju i praćenje stanja prirode nije moguće provesti samo oslanjajući se na postojeći znanstveni kadar, Zavod razvija mrežu suradnika, neprofesionalaca, koji uz odgovarajuću edukaciju mogu sudjelovati u tim aktivnostima. Stoga su u 2009. godini pripremljeni priručnici za inventarizaciju i praćenje stanja lišajeva, vretenaca, leptira, velikih zvijeri, vidre i slatkovodnih rakova kao nadopuna već postojećim priručnicima. Održane su i edukativne radionice o metodologiji inventarizacije i praćenja stanja flore i faune za škole i nevladine udruge. Pristigli podatci o flori se upisuju u bazu podataka o flori Hrvatske (Cro-flora), koju vodi Botanički zavod Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

5.2.1.2. Inventarizacija lišaja na Mljetu, Ličkoj Plješevici i u nacionalnom parku Kornati

Nastavljena je inventarizacija lišaja (lihenoflore) Hrvatske i prikupljanje podataka za bazu rasprostranjenosti lišaja. U suradnji s *Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku, javnim ustanovama nacionalnih parkova Mljet i Kornati i udrugom BIUS* inventarizacija je provedena na Ličkoj Plješevici, području Mljeta i na odabranim lokalitetima u nacionalnom parku Kornati.

5.2.1.3. Inventarizacija flore i faune rijeke Une

Za potrebe Sisačko-moslavačke županije tijekom 2009. godine Zavod je proveo inventarizaciju flore i faune rijeke Une te izradio akcijski plan zaštite biološke raznolikosti Pounja. Rezultati projekta su predstavljeni široj javnosti na sastancima i radionicama na temu zaštite područja rijeke Une.

5.2.1.4. Inventarizacija flore i faune potoka Zbel u Varaždinskoj županiji

U suradnji s *Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Varaždinske županije* na području potoka Zbel, Zavod je proveo istraživanje vaskularne flore, stanišnih tipova, riba i herpetofaune.

5.2.1.5. Utvrđivanje rasprostranjenost i akcijski plan zaštite endemičnih svojti leptira klekovski okaš (*Erebia stirus kleki*), goranski okaš (*Erebia stirus gorana*) i kupski okaš (*Erebia oeme megaspodia*)

Tri endemične svojte leptira klekovski okaš (*Erebia stirus kleki*); goranski okaš, (*Erebia stirus gorana*) i kupski okaš (*Erebia oeme megaspodia*) strogo su zaštićene i nalaze se na Crvenom popisu danjih leptira Hrvatske. U suradnji s udrugom *NATURA – društvo za zaštitu prirode Hrvatske* provedena su istraživanja kojima je utvrđena rasprostranjenost ovih svojti te upoznata njihova biologija. Predložene su opće mjere zaštite kao i načina gospodarenja staništima na kojima leptiri još žive.

5.2.1.6. Inventarizacija i analiza brojnosti populacije ribe mekousne (*Salmotymus obtusirostris*)

Zavod je u suradnji s *Hrvatskim ihtiološkim društvom* nastavio inventarizaciju i kartiranje rasprostranjenosti ove kritično ugrožene vrste slatkovodne ribe. Istraživanja bi trebala završiti 2010. godine, a rezultati će omogućiti izradu plana zaštite.

5.2.1.7. Procjena stanja populacije i ugroženosti ivanjskog rovaša (*Ablepharus kitaibelii*) u Hrvatskoj

Obzirom da je prva sigurna populacija ivanjskog rovaša otkrivena sredinom 2008. godine, tijekom 2009. godine izvršena su opsežna istraživanja na evidentiranim lokalitetima u istočnom dijelu Hrvatske i potvrđeno je postojanje jedne minimalne populacije rovaša u gradskom parku u Iloku, a pronađene su i dvije posve nove populacije u bližoj okolini. U dvije reprezentativne populacije (Papuk i gradski park

llok) provedena su i uvodna populacijska istraživanja i utvrđeni su uzroci ugroženosti. Istraživanje je proveo Zavod u suradnji s *Javnom ustanovom park prirode Papuk, Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Vukovarsko Srijemske županije i Hrvatskim herpetološkim društvom - Hyla*.

5.2.1.8. Inventarizacija i utvrđivanje stanja populacije zmije smičaline (*Deliochopius caspius*) u Hrvatskoj

Smičalina (*Dolichophis caspius*) u Hrvatskoj je izrazito rijetka i ugrožena vrsta. Do početka 2009. bila je poznata samo jedna izolirana populacija s otoka Lastova, te slučajni nalazi pregaženih jedinki u Baranji. Stoga je Zavod u suradnji s *Hrvatskim herpetološkim društvom – Hyla* proveo intenzivna istraživanja na području sjeveroistočne Hrvatske i pronađene su samo dvije jedinke na malom lokalitetu u Batini.

5.2.1.9. Procjena stanja populacije šišmiša u špilji Trbušnjak kod Pakraca s prijedlogom mjera zaštite

U suradnji s *Centrom za istraživanje i zaštitu prirode „Fokus“* završeno je istraživanje šišmiša u špilji Trbušnjak kod Pakraca. Istraživanjima su prikupljeni podaci o vrstama i veličinama populacija, procijenjena je očuvanost staništa, utvrđeni su uzroci ugroženosti i predložene su mjere zaštite.

5.2.1.10. Protokol za dojavu i djelovanje u slučaju pronalaska uginulih ili ozlijeđenih strogo zaštićenih morskih kralješnjaka (morski sisavci, morske kornjače, ribe hrskavičnjače)

Zbog potrebe trajnog nadzora i uvida u stanje populacija strogo zaštićenih morskih životinjskih vrsta te učinkovitije zaštite, u suradnji s predstavnicima *Ministarstva kulture, Hrvatskog prirodoslovnog muzeja i Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, Zavod je izradio prijedlog sustava prikupljanja informacija i plan djelovanja u slučaju pronalaska ozlijeđenih ili uginulih primjeraka strogo zaštićenih morskih životinjskih vrsta.

Pripremljeni su i tiskani plastificirani letci za determinaciju morskih sisavaca, kornjača i strogo zaštićenih i zaštićenih hrskavičnjača.

5.2.1.11. Istraživanje ekologije mahova tresetara i florističke raznolikosti sfagnumskih cretova u Hrvatskoj

U suradnji sa stručnjacima *Prirodoslovno – matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* provedena su floristička i fitocenološka istraživanja do danas opstalih cretova u Hrvatskoj. Izrađeni su determinacijski ključevi i karte rasprostranjenosti mahova tresetara te zabilježeni ekološki parametri na mikrostaništima na cretu Đon Močvar.

5.2.1.12. Istraživanje travnjačke vegetacije zajednice *Stipo-Salvietum officinalis* i hazmofitske vegetacije sveze *Centaureo-Portenschlagiellion*

U cilju ažuriranja karte staništa, u suradnji s dr. sc. *Marijom Pandžom* provedena su vegetacijska istraživanja travnjačke vegetacije zajednice *Stipo-Salvietum officinalis* na području Nacionalnog parka Kornati i otoka Žirje te hazmofitske vegetacije sveze *Centaureo-Portenschlagiellion* na području omiške Dinare i Biokova.

5.2.1.13. Inventarizacija invazivne biljke srebrnolisne pomoćnice (*Solanum elaeagnifolium*)

U sklopu aktivnosti utvrđivanja stanja invazivnih vrsta, u suradnji s dr. sc. *Milenkom Milovićem* provedena je inventarizacija i kartiranje rasprostranjenosti invazivne vrste srebrnolisna pomoćnica s prijedlogom mjera za njeno uklanjanje.

5.2.1.14. Istraživanja fenoloških i ekoloških karakteristika dalmatinske tuke

Tijekom 2009. godine *Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu* je uz potporu *Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja* i *Zavoda* proveo projekt „*Dalmatinska tuka – fenotipske odlike i ekološke odrednice areala*“. Prikupljeni su podaci za utvrđivanje rasprostranjenosti i fenotipskih odlika arhaične forme pura koje se tradicionalno uzgajaju na području dalmatinskog zaleđa.

PRAĆENJE

5.2.1.16. Akcija praćenja stanja biljke kockavice (*Fritillaria meleagris*) za osnovne i srednje škole

Akcija praćenja stanja biljke kockavice (*Fritillaria meleagris*) se kontinuirano provodi od 2005. godine u Krapinsko-zagorskoj, Međimurskoj, Varaždinskoj i Koprivničko – križevačkoj županiji. Uz ova područja, ove godine su u aktivnosti uključene Sisačko-moslavačka i Bjelovarsko-bilogorska županija. Tiskani su i edukativni letak i plakat o kockavici i samoj akciji.

5.2.1.17. Sustavno praćenje stanja populacije kritično ugrožene svojte leptira močvarnog plavca (*Maculinea alcon*) Grubišnopoljske Bilogore

Nastavljajući aktivnosti započete 2008. godine u suradnji s udrugom *NATURA – Društvo za zaštitu prirode Hrvatske* provedena su daljnja istraživanja kojima je utvrđena okvirna veličina populacija, ekološke značajke vrste te su dani prijedlozi načina održavanja staništa močvarnog plavca i revitalizacije populacija na drugim potencijalno mogućim lokalitetima za opstanak. U svrhu popularizacije i senzibilizacije lokalnog stanovništva za potrebe zaštite prirode održana su predavanja i prezentacije u školama na području Grubišnog polja te odgovornim tijelima za područje zaštite prirode na lokalnoj razini.

5.2.2. Akcijski planovi zaštite vrsta i staništa

Zavod je u suradnji s relevantnim znanstvenicima i stručnjacima započeo izradu 5 planova upravljanja s akcijskim planom zaštite i to za hrskavičnjače, vidru, magarce, crveni koralj i zmiju planinskog žutokruga; koordinirao i izrađivao revidirane planove upravljanja vukom i risom te aktivno sudjelovao u provedbi ova dva plana; nadopunio prijedlog plana upravljanja s akcijskim planom za ugroženu ribu svijetlicu; sudjelovao u izradi akcijskog plana za rješavanje divlje svinje na otocima Krku i Cresu; koordinirao izradu akcijskog plana za eradikaciju invazivne vrste raka. Uz potporu THT-a provodio je akcije očuvanja staništa na 4 lokaliteta u Hrvatskoj. Detaljni pregled aktivnosti dat je u tekstu koji slijedi.

5.2.2.1. Plan upravljanja s akcijskim planom zaštite hrskavičnjača u Hrvatskoj

Osnovana je radna skupina koja je izradila znanstveno-stručnu podlogu za Plan upravljanja s akcijskim planom zaštite hrskavičnjača u Hrvatskoj. Radnu skupinu su sačinjavali znanstvenici sa *Instituta za oceanografiju i ribarstvo, Split, Sveučilišno studijskog centra za studije mora te Morske biološke postaje, Piran, Slovenija*. Na temelju ovog dokumenta će se u 2010. godini izraditi plan upravljanja.

5.2.2.2. Plan upravljanja s akcijskim planom zaštite vidre (*Lutra lutra*) u Hrvatskoj

Osnovana je radna skupina koja je izradila znanstveno-stručnu podlogu za izradu Plana upravljanja s akcijskim planom zaštite vidre (*Lutra lutra*) u Hrvatskoj. Na temelju ovog dokumenta će se u 2010. godini izraditi Plan upravljanja.

5.2.2.3. Plan upravljanja s akcijskim planom za zaštitu planinskog žutokruga (*Vipera ursinii*)

Sastavljena je stručno-znanstvena skupina za izradu plana koju uz predstavnike Zavoda čine voditelj *mađarskog LIFE+ projekta*, predstavnici *Biološkog fakulteta iz Srbije* i *Makedonskog ekološkog društva*. Održan je prvi sastanak skupine čiji je cilj bio ocijeniti dosadašnji tijek izrade plana i skupiti nezavisna mišljenja o prioritetnim aktivnostima.

5.2.2.4. Plan upravljanja s akcijskim planom zaštite crvenog koralja (*Corallium rubrum*)

Obzirom na problematiku pretjeranog iskorištavanja crvenog koralja, u suradnji sa stručnjakom *dr. sc. Petrom Kružićem s Prirodoslovno-matematičkog fakulteta* izrađena je znanstveno-stručna podloga za izradu Plana upravljanja s akcijskim planom zaštite crvenog koralja (*Corallium rubrum*).

5.2.2.5. Plan upravljanja s akcijskim planom zaštite magarca u Hrvatskoj

U suradnji s *Agronomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Ministarstvom poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja* i *Hrvatskim centrom za konjogojstvo* osnovana je radna skupina za izradu plana upravljanja s akcijskim planom za zaštitu

magaraca (primorsko dinarski, sjeverno jadranski i istarski) koji su u Hrvatskoj kritično ugrožene pasmine. Istovremeno, radilo se i na edukaciji i suradnji s lokalnim stanovništvom i udrugama uzgajaća.

5.2.2.6. Revizija i provedba Plana upravljanja vukom (*Canis lupus*) u Hrvatskoj

Uz konzultacije s predstavnicima svih interesnih skupina kroz zajedničku radionicu i radne sastanke izrađen je prijedlog Plana upravljanja vukom u Hrvatskoj za razdoblje 2009. – 2014. Nastavljene su aktivnosti provedbe važećeg plana upravljanja (detaljnije u sklopu projekta zaštite i upravljanja vukovima) .

5.2.2.7. Revizija Plana upravljanja risom (*Lynx lynx*) u Hrvatskoj

Pripremljen je i prijedlog Plana upravljanja risom u Hrvatskoj za razdoblje 2009. – 2014. pri čemu su također konzultirane interesne skupine.

5.2.2.8. Nadopuna prijedloga Plana upravljanja s akcijskim planom zaštite za ribu svijetlicu (*Telestes polylepis*)

Obzirom da su genetička i morfološka istraživanja pokazala da se zapravo radi o dvije vrste svijetlice, izmijenjen je i nadopunjen plan upravljanja s akcijskim planom zaštite pripremljen u 2008. godini. Nadalje, u suradnji s *Hrvatskim ihtiološkim društvom* obavljen je izlov klena (*Squalius cephalus*) i njegovo izmještanje iz Zelenog (Šmitovog) jezera gdje ugrožava opstanak jedine poznate populacije svijetlice u Hrvatskoj.

5.2.2.9. Akcijski plan kontrole invazivnog bodljibradog raka (*Orconectes limosus*) na širem području Osijeka

Invazivne vrste danas su veliki problem u Hrvatskoj, te predstavljaju jednu od najvećih opasnosti za opstanak autohtonih vrsta. Stoga je u 2009. godini u suradnji s *Udrugom za ekološka istraživanja - BioShock* nastavljeno istraživanje invazivnog bodljibradog raka (*Orconectes limosus*) te njegovog utjecaja na populacije autohtonog raka (*Astacus leptodactylus*) s naglaskom na mogućnost eliminacije iz Kopačkog rita. Osim istraživanja, provedena je i edukativna akcija koja je uključila nekoliko radionica i predavanja. Izrađen je prijedlog akcijskog plana kontrole invazivnog bodljibradog raka (*Orconectes limosus*) s prijedlozima mjera nužnih za kontrolu ove vrste.

5.2.2.10. Akcijski plan za uklanjanje divlje svinje (*Sus scrofa*) s otoka Krka i Cresa

Zavod je imenovao svog predstavnika u peteročlanu radnu skupinu osnovanu od strane *Centra za održivi razvoj sjevernojadranskih otoka*, koja je izradila Prijedlog akcijskog plana uklanjanja divlje svinje (*Sus scrofa*) s otoka Krka i Cresa.

5.2.2.11. "Očuvanje staništa ugroženih vrsta" - Državni zavod za zaštitu prirode i T- Hrvatski Telekom

Zavod je uz potporu THT-a proveo projekt „Očuvanje staništa ugroženih vrsta“. Projekt je obuhvatio zaštitu četiriju močvarnih staništa s ciljem očuvanja biljnih i životinjskih vrsta koje tamo žive.

U sklopu projekta provedene su aktivnosti održavanja staništa i promocije prirodnih vrijednosti na sljedećim lokalitetima: Odransko polje, pašnjak Iva, cret Trstenik i rijeka Vrljika.

5.2.3. Crveni popisi i knjige

U suradnji s *Hrvatskim biospeleološkim društvom* dovršena je revizija te tiskana *Crvena knjiga špiljske faune*, u kojoj su sistematski prikazane ugrožene vrste špiljske faune definirane prema kriterijima međunarodne stručne udruge IUCN. Ovo je prva crvena knjiga koja obrađuje jednu ekološku skupinu. Također je ažurirana i dovršena *Crvena knjiga danjih leptira* te je započeta priprema za tisak. U suradnji s *Ornitološkim zavodom HAZU* provedena je revizija *Crvene knjige ptica Hrvatske*.

Osnovana je radna skupina i započeta izrada knjige ugroženih pasmina tzv. *Zelene knjige izvornih pasmina Hrvatske*. Članovi radne skupine su relevantni znanstvenici i stručnjaci s *Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, *Hrvatske poljoprivredne agencije*, *Hrvatskog centra za konjogojstvo i Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja*.

U suradnji s IUCN-om održan je i stručni seminar za djelatnike Zavoda na temu procjenjivanja ugroženosti vrsta

5.2.4. Informacijski sustav zaštite prirode i baze podataka

Izrađene su i unaprijeđene pojedine komponente informacijskog sustava zaštite prirode te održavane i ažurirane postojeće baze podataka. Tako je izrađena nova web stranica Zavoda, uključujući tematsku stranicu za vuka, s aplikacijom za upravljanje sadržajem kao i aplikacija za unos podataka o NATURA 2000 područjima, vrstama i staništima na odgovarajućoj web stranici. Nadalje, osmišljena je aplikacija o velikim zvijerima za info kioske nabavljene u okviru projekta PHARE. U suradnji s *Prirodoslovno-matematičkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu* omogućeno je održavanje tematske baze *Cro-flora*. Također je obnovljena softverska podrška u svrhu ažurnosti i poboljšanja klijentskih računala Zavoda.

5.2.5. Ekološka mreža NATURA 2000 i Nacionalna ekološka mreža

NATURA 2000 temeljni je program zaštite prirode Europske unije čiji je cilj osigurati povoljno stanje zaštite vrsta i stanišnih tipova koji se nalaze na dodacima *Direktive o staništima* i *Direktive o pticama* kroz uspostavu mreže međunarodnih ekološki značajnih područja. Sve države članice Europske unije obvezne su definirati ovu mrežu i uspostaviti odgovarajući način upravljanja.

Za područja od nacionalne važnosti, ovisno o specifičnostima države, uspostavljaju Nacionalnu ekološku mrežu. Republika Hrvatska je proglasila područja Nacionalne ekološke mreže 2007. godine Uredbom Vlade RH o proglašenju ekološke mreže.

Zavod već od svog osnivanja provodi aktivnosti na izradi ekološke mreže NATURA 2000 i Nacionalne ekološke mreže. I u 2009. godini nastavljena je suradnja sa znanstvenim i stručnim institucijama i udrugama te su prikupljeni dodatni podaci **kojima je ažuriran prijedlog ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj**, uključujući popunjavanje odgovarajuće bazu podataka o ciljanim vrstama i staništima pojedinih područja te GIS bazu podataka s granicama predloženih područja. Ovaj prijedlog uključen je u konzultacijski proces u okviru projekta PHARE 2005 *Provedba NATURA 2000 u Hrvatskoj* i nakon njegova završetka. U tom smislu održani su sastanci sa sektorima prostornog planiranja, šumarstva i elektroprivrede. Prijedlog mreže NATURA 2000 predstavljen je i na drugim skupovima.

Kroz već spomenuti projekt PHARE, dovršen je prijedlog plana upravljanja za potencijalna NATURA 2000 područja Vransko jezero i Jasen. Izrađeno je izvješće o provedenom konzultacijskom procesu za plan upravljanja potencijalnim NATURA 2000 područjima Gorski kotar, Primorje i sjeverna Lika.

Obavljena su i terenska istraživanja u svrhu prikupljanja dodatnih podataka o Nacionalnoj ekološkoj mreži i preciznijeg utvrđivanja granica u mjerilu 1:5000. Završetak ovog posla ovisi o dostavi kartografskih podloga od strane Državne geodetske uprave.

5.2.6. Zaštićena područja

5.2.6.1. Planski dokumenti upravljanja

Zavod je nastavio sudjelovati u izradi **planova upravljanja nekoliko zaštićenih područja**.

Najveći dio ovih aktivnosti odvijao se u okviru već spomenutog projekta PHARE, a rezultirao je izradom prijedloga plana upravljanja i za park prirode „Vransko jezero“.

Nastavljena je suradnja s javnim ustanovama na izradi planova upravljanja za nacionalne parkove Brijuni i Kornati, parkove prirode Biokovo, Kopački rit, Lastovsko otočje, Medvednica, Učka i Žumberak-Samoborsko gorje, a krajem godine započet je rad na recenziji nacrtu plana upravljanja nacionalnog parka Krka.

Zavod je pregledao i dao mišljenje o izrađenim akcijskim planovima za planove upravljanja NP Paklenica i PP Velebit.

Nastavljen je rad na **stručnim podlogama zaštite prirode za prostorne planove područja posebnih obilježja** za parkove prirode Žumberak-Samoborsko gorje, Biokovo i Papuk. Zavod je također sudjelovao na svim prethodnim raspravama i sastancima o prostornim planovima nacionalnih parkova Sjeverni Velebit i Plitvička jezera te parkova prirode Lonjsko polje i Telašćica.

Analizirani su **Godišnji programi zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja** za 2009. godinu svih 19 nacionalnih parkova i parkova prirode u RH. Započelo se i s analizom Godišnjih programa za 2010. godinu.

5.2.6.2. Komunikacija i edukacija unutar sustava zaštićenih područja

U suradnji s Javnom ustanovom Park prirode *Papuk* Zavod je organizirao **Skup stručnih službi javnih ustanova** koje upravljaju zaštićenim područjima u RH. Na skupu se raspravljalo o analizi učinkovitosti upravljanja zaštićenim područjima, problematici raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem u zaštićenim područjima te učinkovitoj inventarizaciji i praćenju stanja prirode. Održana je i informativna radionica o prikupljanju sredstava kroz natječaje za dodjelu bespovratne pomoći Europske unije i iz drugih bilateralnih izvora.

Zavod je sudjelovao i na *Skupu županijskih javnih ustanova* za upravljanje zaštićenim područjima koji je ove godine organizirala *Javna ustanova Splitsko-dalmatinske županije* te na IX. seminaru glavnih nadzornika i nadzornika zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj u organizaciji *Ministarstva kulture*.

Zavod održava internu mailing lista zaposlenika u sustavu zaštite prirode (uzp@dzzp.hr). Ova lista je namijenjena razmjeni iskustava, informacija i literature te raspravama o stručnim pitanjima u zaštiti prirode, a trenutno ima 181 člana.

5.2.6.3. Digitalizacija granica zaštićenih područja

Nastavljena je provjera postojećih digitalnih podataka i digitalizacija granica zaštićenih područja. Tako su provjerene i ponovno digitalizirane granice 50-ak zaštićena područja (mjerilo 1:25000).

U suradnji s *Upravom za zaštitu prirode Ministarstva kulture* završena je revizija i nadopuna CDDA (Central data on designated areas) baze podataka za potrebe izvještavanja prema *Agenciji za zaštitu okoliša* tj. *Europskoj agenciji za zaštitu okoliša*.

5.2.6.4. Stručne podloge za zaštitu područja

Zavod je izradio i *Upravi za zaštitu prirode Ministarstva kulture* te odgovarajućim javnim ustanovama dostavio **10 stručnih podloga za zaštitu prirodno vrijednih područja**:

- posebni rezervat Turjak-Mališćak-Pliš-Lapjak
- posebni rezervat Veliki Pažut
- posebni rezervat Krapje dol - Orlinci
- regionalni park Mura i Drava
- značajni krajobraz Karišnica i Bijela
- značajni krajobraz Zelenjak – Cesargradska gora
- park šuma Soline
- spomenik parkovne arhitekture Platana na Brsaljama
- regionalni park Cres-Lošinj
- značajni krajobraz Prokljan i Guduča

U završnoj fazi izrade su stručne podloge za zaštitu još 4 lokaliteta:

- posebni rezervat Savica
- posebni rezervat Ušće Mirne i Tarska vala
- posebni rezervat Istočna obala Cresa
- spomenik parkovne arhitekture Arboretum Lisičine

Izrađena su i **4 obrazloženja za preventivnu zaštitu** i dostavljena *Upravi za zaštitu prirode Ministarstva kulture*:

- posebni rezervat Uvala Brbišćica
- spomenik prirode Dubci
- značajni krajobraz Požeška gora
- značajni krajobraz Kanjon Kličevice

Započelo je i/ili je u **tijeku prikupljanje podataka, valorizacija, konzultacije sa dionicima, terenski obilasci i/ili izrada stručnih podloga za zaštitu ili izmjenu granica još 9 lokaliteta** širom Hrvatske:

- Modrino selo – Kistanje
- Dinara i polja uz Cetinu
- Žutsko – sitska skupina
- Vidova gora – Potkaštilje
- Hrvatsko zagorje
- Rupečica
- Šmitovo jezero
- Zagorska Mrežnica i Zagorska peć
- Vukovarski (Gorjanovićevo) praporni profil

5.2.6.5. Ostale aktivnosti

Djelatnici Zavoda su sudjelovali na brojnim sastancima/radionicama s ciljem rješavanja konkretnih problema u upravljanju zaštićenim područjima.

Nadalje, djelatnici Zavoda su i 2009. godine bili članovi ispitne komisije *Stručnog ispita za nadzornike u zaštićenim područjima*.

5.2.7. Zaštita minerala/fosila

Zavod je ponovno nadopunio stručnu podlogu za zakonsku zaštitu fosila dinosaura na području Republike Hrvatske kao zaštićenih fosila te dostavio Ministarstvu kulture na daljnji postupak.

5.2.8. Ocjena prihvatljivosti zahvata za prirodu

Sukladno Pravilniku o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu iz 2007. Zavod je nastavio obavljati stručne poslove u postupku provedbe ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu (OPZP). Tako je u 2009. izdano **123 mišljenja** o potrebi provođenja OPZP te drugih relevantnih mišljenja.

5.2.9. Stručne podloge za izdavanje mjera i uvjeta zaštite prirode

Zavod je izradio ukupno **456 stručnih podloga i mišljenja** za mjere i prijedloge uvjeta zaštite prirode za osnove/programe gospodarenja šumama (183), lovnogospodarske osnove/programe zaštite divljači (176) i za dokumente prostornog uređenja (97). Također je izrađen veći broj stručnih mišljenja vezanih uz prijedloge mjera i uvjeta zaštite prirode za pojedine zahvate, uključujući i zahtjeve za financiranje pojedinih zahvata iz fonda Europske unije IPA.

U cilju djelotvornijeg utvrđivanja mjera i uvjeta zaštite prirode za osnove i/ili programe gospodarenja šumama, osnovano je i **Povjerenstvo za definiranje geografsko – vegetacijskih šumskih regija**.

5.2.10. Stručne podloge zaštite prirode za prostorne planove županija, gradova i općina

Zavod je na traženje izrađivača prostornih planova ili regionalne samouprave završio izradu *Stručne podloge zaštite prirode za reviziju Prostornog plana Dubrovačko – neretvanske županije* i predstavio je na sjednici županijske skupštine.

5.2.11. Ostale stručne podloge

Zavod je na traženje Šibensko-kninske županije izradio *Studiju zaštite prirode šireg područja značajnog krajobraza Žutsko-sitska otočna skupina*.

5.2.12. Indikatori biološke raznolikosti

Temeljem Ugovora s *Agencijom za zaštitu okoliša (AZO)*, Zavod je utvrđen kao Tematski centar za biološku raznolikost koji prikuplja podatke o stanju i razrađuje metodologiju za praćenje pojedinih indikatora biološke raznolikosti. Nakon što je Zavod izradio prijedlog *Nacionalne liste indikatora biološke raznolikosti*, u 2009. godini je nastavio raditi na obradi pojedinih indikatora.

Zavod je također aktivno uključen u projekt *Jačanje sustava protoka podataka i pokazatelja vezanih za pitanja zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj* kojeg provodi Agencija, a financira se iz fonda GEF.

5.2.13. Zakonodavni okvir i dokumenti zaštite prirode

Zavod je izradio **stručne podloge za 4 podzakonska akta**: *Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim; Pravilnik o prekograničnom prometu i trgovini zaštićenim vrstama; Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za održavanje stanišnih tipova te Pravilnik o uvjetima držanja, načinu označavanja i evidenciji*

zaštićenih životinja u zatočeništvu. Zavod je sudjelovao i u izradi *Pravilnika o utvrđivanju štete koju nanese strogo zaštićene divlje životinjske svojte, načinu rada i postupanju vještaka u postupku utvrđivanja štete* te započeo izradu stručnog mišljenja za pravilnike o sakupljanju glijiva i puževa. Zavod je također izradio mišljenje na prijedlog Zakona o morskome ribarstvu.

Nadalje, pripremljen je pregled stanja biološke raznolikosti za potrebe izrade *Izješća o stanju okoliša kojega koordinira AZO*.

Predstavnici Zavoda sudjelovali su i u izradi *Nacionalnog programa očuvanja izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja u Republici Hrvatskoj pri Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja*.

5.2.14. Promidžba i edukacija u zaštiti prirode

Zavod je organizirao ili sudjelovao u organizaciji obilježavanja datuma značajnih za zaštitu prirode - Dan zaštite prirode i Međunarodni dan biološke raznolikosti (22. svibnja), 13. međunarodna Noć šišmiša (30. kolovoza) i Međunarodni dan planina (11. prosinca). Pritom treba istaknuti kako je ove godine Dan zaštite prirode bio obilježen organizacijom posebne manifestacije u Zagrebu koja je uključivala cjelodnevni edukativno-informativni program na temu važnosti ekološke mreže NATURA 2000, ostvaren kroz predstavljanje PHARE projekta Europske unije „Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj“.

Zavod je također sudjelovao u interaktivnoj izložbi „U susret proljeću - ZAŠTITA PRIRODE U HRVATSKOJ“ u suradnji sa sisačkom knjižnicom.

U okviru redovnih djelatnosti i provedbe projekata Zavoda tiskani su i distribuirani brojni informativni/edukativni materijali; *Crvena knjiga špiljske faune; Priručnici za inventarizaciju i praćenje stanja leptira, vretenaca i lišajeva; Priručnik za određivanje kopnenih staništa u Hrvatskoj prema Direktivi o staništima EU; knjiga Šumska staništa Nacionalne ekološke mreže; 10 brošura i 8 izložbenih postera na temu ekološke mreže NATURA 2000 i odnosa s različitim sektorima; letci o ugroženim morskim životinjama za potrebe protokola za dojavljivanje o ozlijeđenim i uginulim životinjama; 2 postera o mreži NATURA 2000 i poster o stranim invazivnim vrstama. Dotisnute su i brošure o biološkoj raznolikosti Hrvatske, zmijama u Hrvatskoj, letak o kockavici te posteri o kockavici, zmijama otrovnicama Hrvatske te 2 postera o vuku.*

Također je obavljena priprema za tisak dva priručnika o NATURA 2000 staništima u Hrvatskoj: podzemna i morska staništa.

Većina publikacija je primjereno promovirana.

Sva događanja koja je Zavod organizirao bila su popraćena u medijima te su tijekom godine djelatnici Zavoda gostovali u mnogim radio i TV emisijama te davali izjave tiskanim i Internet medijima.

5.2.15. Katalog informacija Državnog zavoda za zaštitu prirode

Odlukom ravnatelja Zavoda ustrojen je **Katalog informacija Državnog zavoda za zaštitu prirode**. Katalog informacija sadrži sistematizirani pregled informacija iz djelokruga Državnog zavoda za zaštitu prirode i stupio je na snagu 1. Rujna

5.2.16. Međunarodna suradnja

U 2009. godini Zavod je nastavio **suradnju s češkom Agencijom za zaštitu prirode i krajobraza**. Tako je uz potporu Ureda Europske komisije za tehničku pomoć – TAIEX organizirana posjeta predstavnika Zavoda Agenciji. Tom prilikom su predstavljene aktivnosti Agencije, a glavne teme o kojima se raspravljalo su bile: monitoring NATURA 2000 vrsta i staništa te kartiranje staništa. Zavod je također bio domaćin predstavnicima Agencije i predstavio svoje aktivnosti.

Zavod je nastavio aktivno sudjelovati u radu **Europske mreže ravnatelja agencija za zaštitu prirode (ENCA - Network)** te su održana dva godišnja sastanka mreže na kojima se raspravljalo o problematici zaštićenih područja, monitoringa, klimatskih promjena te daljnjem razvoju mreže. Zavod je izradio prijedlog aktivnijeg uključivanja ove mreže u problematiku očuvanja morske biološke raznolikosti.

U suradnji s javnim ustanovama nacionalnih parkova Sjeverni Velebit, Plitvička jezera i Krka Zavod je bio domaćin modulu predavanja u sklopu poslijediplomskog studija *Upravljanje zaštićenim područjima* (Master of Science Programme *Management of Protected Areas*) Sveučilišta u Klagenfurtu (Austrija).

Zavod je također organizirao stručno putovanje po zaštićenim područjima RH za predstavnike *Ministarstva zaštite životne sredine Republike Makedonije* i odgovarajućih općinskih službenika te nevladinih udruga. Cilj putovanja bilo je upoznavanje institucionalnog i zakonodavnog okvira zaštite prirode u RH i razmjena iskustava u području zaštite područja, upravljanja zaštićenim područjima i prilagođavanjima u procesu pristupa Europskoj uniji tj. pripremi prijedloga ekološke mreže NATURA 2000.

5.2.17. Pregovori s Europskom unijom

Zavod je sudjelovao u pripremi pregovaračke platforme za poglavlje 27. Okoliš. Tako je radio nadopunu prošle godine pripremljenog Stručnog obrazloženja uz zahtjev Republike Hrvatske za tehničke adaptacije *Direktive o pticama* i *Direktive o staništima*, koji je sastavni dio pregovaračke platforme u procesu pristupa Europskoj uniji. S tim u vezi uspostavljena je i **suradnja s Europskim centrom za biološku raznolikost (ETCBR)** koji je na zahtjev Europske komisije započeo postupak vrednovanja predmetnog dokumenta. Zavod je aktivno sudjelovao na sastanku između Delegacije RH i Europske komisije u Bruxellesu te u pripremama za **Peer review misiju Europske komisije** u Hrvatsku.

5.2.18. Sudjelovanje na međunarodnim i domaćim skupovima

Tijekom 2009. godine Zavod je sudjelovao u organizaciji i radu više stručnih skupova i radionica u zemlji i inozemstvu. Zavod je bio i domaćin *Regionalne radionice za provedbu Sporazuma ACCOBAMS* na kojoj su sudjelovalo predstavnici Hrvatske, Slovenije, Crne Gore i Tajništva Sporazuma.

Također su započete pripreme za *2. Konferenciju o autohtonim sortama i pasminama* koja će se održati 2010. godine.

Tablica 2. Popis domaćih i međunarodnih skupova na kojima su sudjelovali djelatnici Zavoda

Naziv skupa
Biogeografski seminar - Sopot, Poljska
15. europski herpetološki kongres - Izmir, Turska
8. europska konferencija geoparkova - Idanha-a-Nova, Portugal
2. europski kongres konzervacijske biologije - Prag, Češka
Godišnja konferencija asocijacije Eurosite - Peñíscola, Španjolska
10. Hrvatski biološki kongres - Osijek
9. konferencija Europskog društva za kitove i dupine – Istanbul, Turska
Konferencija "Wilderness and Large Natural Habitat Areas" - Prag, Češka
MedPAN South/MedMPAnet – radionica za mentore – facilitatore - Tabarka, Tunis
MedPAN South/MedMPAnet – prva radionica o planovima upravljanja morskim zaštićenim područjima - Tabarka, Tunis
MedPAN South treninzi „Uključivanje javnosti u planiranje upravljanja morskim zaštićenim područjima u Hrvatskoj“ – Mljet, Trogir
Međunarodna interdisciplinarna znanstvena konferencija "Održivost krškog okoliša – Dinarski krš i ostale krške regije" - NP Plitvička jezera
2. međunarodna konferencija o napretku u zaštiti mora u Europi – Stralsund, Njemačka
Međunarodna konferenciji o rijeci Savi - Zagreb
Međunarodni seminar u okviru EU CARDS projekta „Jačanje kapaciteta za primjenu EU zakonodavstva o zaštiti prirode i okoliša u poljoprivredi“ - Zagreb
Neformalni sastanak ravnatelja zaštite prirode u Europi – NP Abisko, Švedska
Okrugli stol o ekološkoj mreži za Varaždinsku županiju Udruge Franjo Koščec – Varaždin,
Okrugli stol Hrvatskog biospeleološkog društva - Ogulin
Predavanje o ekološkoj vrijednosti i ihtološkoj raznolikosti rijeke Une - Dvor na Uni
Predstavljanje prijedloga NATURA 2000 za Vukovarsko-srijemsku županiju - Vinkovci
Predstavljanje Priručnika za inventarizaciju i praćenje stanja slatkodvodnih riba i predavanje o problematici stranih invazivnih vrsta riba - Slavonski Brod, Ježević
Predstavljanje rezultata projekta PAMS - Murter
Radionica „Certifikacija šuma“ - Zagreb
Radionica „Climate Change in South-Eastern Countries IV“ - Zagreb
Radionica „Konflikti u šumarstvu“ - Zagreb
Radionica o morskim cvjetnicama - Hvar
Radionica u okviru LIFE+ projekta zaštite mađarske livadne ljutice - Budimpešta, Mađarska
Radionica „Osnovna agro-okolišna pitanja 2“ - Zagreb
Radionica paneuropskog projekta ELBARN - Blagoevgrad, Bugarska
Radionice PHARE – konzultacijski proces za NATURA 2000 i Ocjena prihvatljivosti zahvata za prirodu - regionalne radionice Rijeka, Karlovac, Split
Radionica o poljoprivredno okolišnom programu za Hrvatsku savjetodavnu službu - Zagreb
Radionica o projektu ECNC Znanje o ekološkim mrežama – Nizozemska,
Radionice PHARE – konzultacijski proces za NATURA 2000 – 2. krug sektorskih radionica - Zagreb

Radionice projekta istraživanja bioraznolikosti Kornatskog otočja 2009 - Murter
Radionica Projekta udruge Zeleni Osijek - Osijek
Radionica o rezultatima projekta Jadran - Rovinj
Radionica udruge Zelena Istra u okviru projekta „Demokracija u praksi“ - Pula
2. radionica za izradu revidiranog Plana upravljanja vukom - Zagreb
Radionica „Znanost u konvenciji CITES“ - Palić, Srbija
Regionalna radionica o provedbi rezolucija Sporazuma ACCOBAMS - Trogir
Sastanci - Akcija praćenja populacija velikih zvijeri po tragovima u snijegu 2008./2009, Gospić, Crni lug i Hrvatska Kostajnica
Sastanak DAGENE asocijacije (očuvanje pasmina) - Zagreb
<i>Sastanak između Delegacije RH i Europske komisije, Brisel, Belgija</i>
Sastanak Hrvatsko - mađarske potkomisije za rijeku Dravu – Barč, Mađarska
4. i 5. sastanci mreže ENCA – Locarno, Švicarska i Dubingiai, Litva
Sastanak o pripremi prijedloga projekta zaštite kitova i morskih kornjača u Jadranu - Venecija, Italija
Sastanka u sklopu konzultacija u procesu izvješćivanja o zaštiti okoliša za Balkan i dinarski lanac (DABEO) - Tirana, Albanija
Sastanci Radne skupine za biološku raznolikost u okviru projekta LIFE Sava – Jajce, Sarajevo, BiH
Sastanak Stručne skupine pri Vijeću Europe za biološku raznolikost europskih otoka – Tenerife, Španjolska
Sastanak Stručne skupine pri Vijeću Europe o invazivnim vrstama - Brijuni
Sastanak Stručne skupine pri Vijeću Europe za ekološke mreže i zaštićena područja - Strasbourg, Francuska
Sastanak o zaštiti crvenog koralja u okviru konvencije CITES– Napulj, Italija
Sastanak Znanstvenog odbora Međunarodne konvencije za regulaciju kitolova (IWC) - Funchal, Portugal
Sastanak o ulaganjima iz Fonda za partnerstvo u zaštiti kritičnih ekoloških sustava za područje Sredozemlja - Istanbul, Turska
Seminar o poljoprivredi i zaštiti prirode i okoliša udruge Ecologica - Zagreb
Seminar za procjenu ugroženosti vrsta prema kriterijima IUCN-a - Zagreb
Seminar za vještake - Zagreb
Skup Centra za istraživanje i održivi razvoj krša BiH „C6 monitoring projekt“– Sarajevo, BiH
Skup stručnih službi - Velika
Stručna radionica o uklanjanju divljih svinja na otocima sjevernog Jadrana - Krk
Stručni seminar o izradi i vrednovanju speleoloških nacrti
Studijsko putovanje o integriranom upravljanju riječnim slivovima - Wageningen, Nizozemska
Tečaj o zaštiti biljnih genetskih resursa - Suceava, Rumunjska
Znanstveno-stručni skup o potočnoj pastvi i raku - Otočac

5.2.19. Ostali stručni poslovi

Na zahtjev Ministarstva kulture, drugih tijela državne uprave, javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim prirodnim vrijednostima, ali i regionalne uprave i samouprave, stručnih i znanstvenih institucija i drugih stranaka Zavod je dao niz drugih stručnih mišljenja i očitovanja vezanih uz zaštitu prirode.

5.3. Međunarodni projekti

5.3.1. Ugovoreni i odobreni međunarodni projekti

Zavod je provodio ili sudjelovao u provedbi i pripremi ukupno 20 projekata i potprojekata, od kojih je ugovoreno ili odobreno 15, a njih 5 čeka odobrenje za financiranje.

projekt	2009.											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
PHARE projekt <i>Implementation of NATURA 2000 in Croatia (CRO-NATURA)</i>												
LIFE III CRO WOLF - <i>Zaštita i upravljanje vukovima u Hrvatskoj</i>												
LIFE <i>Razvoj ekološke mreže duž rijeke Save</i>												
INTERREG III B CADSES projekt <i>Zaštita i vrednovanje prirodne baštine duž nekadašnje Željezne zavjese</i>												
<i>Znanje o Ekološkim Mrežama (ZEM) – uključivanje sudionika u praktičnu provedbu ekoloških mreža</i>												
WWF <i>Dinaric Arc Ecoregion – 2012 protected Areas Programme</i>												
COAST - <i>Očuvanje i održivo korištenje biološke i krajobrazne raznolikosti na dalmatinskoj obali putem održivog razvitka obalnog područja</i>												
COAST – <i>Integriranje mreže NATURA 2000 i NEM-a u upravljanje obalnim područjem</i>												
ACCOBAMS projekt – <i>utvrđivanje rasprostranjenosti i brojnosti kitova i dupina u području Sporazuma</i>												
ACCOBAMS projekt – <i>utvrđivanje rasprostranjenosti i brojnosti kitova i dupina u području Sporazuma</i>												
UNESCO projekt <i>Aktivnosti za zaštitu eko sustava uz rijeke Dravu i Muru na nacionalnom nivou te kao prekograničnog MAB (čovjek i biosfera) rezervata</i>												
FFEM projekt „Strategic Partnership for the Mediterranean Sea Large Marine Ecosystem (MedPan South)“												
IPA 2007 TAIB/TAF – <i>Uspostavljanje morskoga dijela ekološke mreže NATURA 2000</i>												
IPA 2007 TAIB/TAF – <i>Razvoj faunističke i speleološke baze podataka CRO-FAUNA i CRO-SPELEO kao dio Informacijskog sustava zaštite prirode</i>												
NVU Kornati												

5.3.1.1. PHARE projekt *Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj (CRO-NATURA)*

U 2009. godini nastavljena je provedba projekta, a time i rad Jedinice za provedbu projekta (JPP) u okviru Zavoda sa zaposlenih 5 djelatnika. JPP je vodio sve tehničke i administrativne poslove neophodne za provedbu projekta. Dio projekta koji se odnosi na tehničke usluge, a za što je sklopljen ugovor s tvrtkom *Project Managament Group*, Irska, provodio se kroz **5 osnovnih komponenata**. U sklopu **konzultacijskog procesa** održane su regionalne radionice za dovršenje prijedloga NATURA 2000 i drugi krug sektorskih radionica. Izrađeni su komunikacijski plan za provedbu NATURA 2000 u Hrvatskoj te prijedlog mjera upravljanja NATURA 2000 područjima. Za izradu **Plana upravljanja za potencijalno NATURA 2000 područje Vransko jezero i Jasen** i **Plana upravljanja za područje od važnosti za velike zvijeri u Gorskom kotaru** održane su radionice, obavljene dodatne konzultacije sa svim sudionicima te izrađeno izvješće o izradi plana upravljanja za Gorski kotar te dovršen nacrt plana upravljanja za Vransko jezero i Jasen. Izrađene su i smjernice za izradu planova upravljanja NATURA 2000 područjima. Također je održana i radionica za usavršavanje u interpretaciji te izrađen prijedlog plana interpretacije za Gorski

kotar. Jačanje kapaciteta za ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu provedeno je kroz regionalne radionice za ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu. U sklopu osvještavanja javnosti tiskane su brojne publikacije i to o samom projektu, kao i povezanosti NATURA-e 2000 i različitih sektora. Izrađeni su i TV spotovi s temom NATURA 2000, ažurirana je web stranica NATURA 2000 i organizirana već spomenuta manifestacija povodom Dana zaštite prirode. U okviru administriranja projekta održana su 2 sastanka Upravljačkog odbora, izrađena su izvješća o provedbi projekta te održani brojni sastanci s nadležnim institucijama.

5.3.1.2. Zaštita i upravljanje vukovima u Hrvatskoj

Nastavljene su aktivnosti od prethodnih godina. Tako se četvrtu godinu za redom organizirala akcija praćenja populacije velikih zvijeri po tragovima u snijegu u suradnji s županijskim lovačkim savezima, lovačkim društvima, upravama nacionalnih parkova i parkova prirode i *Hrvatskim šumama*. U suradnji s *Veterinarskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu* nastavljeno je praćenje smrtnosti vukova. Svi prikupljeni podaci obrađeni su i objedinjeni u *Izvješće o stanju populacije vuka u Hrvatskoj za 2009. godinu*, kao stručne podloge za razmatranje eventualnog zahvata u populaciju. U cilju sprečavanja i smanjivanja šteta na stoci nastavljene su donacije pasa tornjaka, ali u manjoj mjeri nego prošle godine. Redovito se upisuje i popunjava nova baza za upisivanje šteta od vuka i risa. Predstavnici Zavoda su sudjelovali na sastancima Povjerenstva za praćenje populacije velikih zvijeri. Dotiskani su plakati o vuku. Na provedbi projekta su bila zaposlena dva djelatnika.

5.3.1.3. LIFE Razvoj ekološke mreže duž rijeke Save

Projekt se provodio od 2007. godine uz financijsku potporu *LIFE III fonda Europske komisije* i *Švicarske agencije za razvoj i suradnju*. Nositelj projekta je *IUCN*, odnosno njegov *Ured za jugoistočnu Europu* u Beogradu. Partnerske institucije su *Državni zavod za zaštitu prirode – Hrvatska*, *Državni zavod za zaštitu prirode – Srbija*, *Centar za ekologiju i prirodne resurse (CEPRES) pri Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Sarajevu* i *Poljoprivredni institut Republike Srpske* te *Zavod za zaštitu prirode Srbije*.

Cilj projekta je zaštita i upravljanje ključnim elementima biološke raznolikosti duž rijeke Save kroz pružanje podrške zemljama sliva Save na razvoju ekološke mreže tj. identifikaciji ekološki značajnih područja, koridora i prijelaznih područja.

U 2009. godini djelatnici Zavoda su sudjelovali na zajedničkim radionicama na kojima su dogovarani i raspravljani rezultati prikupljanja podataka, nastavila su se terenska istraživanja ciljnih područja u slijevu rijeke Save (zajedno s vanjskim suradnicima) te daljnji razvoj i ažuriranje GIS baze podataka o zaštićenim i evidentiranim područjima na projektnom području. Izrađen je i priručnik za određivanje NATURA 2000 staništa vezanih uz poplavno područje Save u sve četiri države sudionice.

Na provedbi projekta je do listopada 2009. godine bila zaposlena jedna djelatnica.

5.3.1.4. Interreg III B Cadses Zaštita i vrednovanje prirodne baštine duž nekadašnje Željezne zavjese

Projekt se provodio od 2006. godine uz potporu iz Interreg III B Cadses (Srednje-Jadranski, Dunavski i Jugoistočno-Europski Prostor) programa Europske Unije i vezan je uz IUCN-ovu inicijativu Zeleni pojas (Green belt). Cilj projekta je zaštita područja nekadašnje Željezne zavjese između istočnog i zapadnog bloka (koje je, kroz pedeset godina, bilo područje ograničene ljudske aktivnosti) kao jedinstvenog transnacionalnog sustava staništa. Vodeći partner na projektu je *Tirinško društvo za ruralni razvoj (Erfurt, Njemačka)*, a projektni partneri su uz hrvatski Zavod i stručne i znanstvene ustanove, ministarstva, nevladine udruge ili zaštićena područja iz još 7 država (Njemačke, Češke, Austrije, Slovačke, Mađarske, Slovenije, Bugarske).

Početkom 2009. godine završene su projektne aktivnosti i pripremljeno je konačno izvješće o provedbi projekta te dostavljeno Delegaciji Europske unije. Rezultati projekta su predstavljeni na različitim skupovima.

5.3.1.5. Znanje o Ekološkim Mrežama (ZEM) – uključivanje sudionika u praktičnu provedbu ekoloških mreža

Projekt se provodi uz financijsku potporu *Ministarstva poljoprivrede Kraljevine Nizozemske*, a koordinira ga *Europski centar za zaštitu prirode (ECNC)*. Uz Zavod, u projektu sudjeluju i partnerski instituti iz Estonije, Njemačke Nizozemske, Švicarske i Velike Britanije. Cilj projekta je poticanje praktične suradnje i izgradnje zajedničkog stava unutar i između sudionika uključenih u praktičnu provedbu ekoloških mreža, uključujući i organizacije i različite sektore.

Tijekom 2009. godine izrađena je statistička obrada intervjua provedenih na nacionalnoj i regionalnoj razini u Hrvatskoj. Predstavnici Zavoda su sudjelovali i na završnoj radionici u Nizozemskoj.

5.3.1.6. WWF projekt Dinaric Arc Ecoregion – 2012 protected Areas Programme

Projekt kojeg provodi nevladina udruga Svjetski fond za prirodu (WWF) dio je Dinaric Arc inicijative, koja obuhvaća područje Dinarida na teritoriju Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Albanije. Cilj projekta je stvoriti povoljne uvjete za uspješnu provedbu programa *Konvencije o biološkoj raznolikosti za zaštićena područja* u zemljama Dinarskog luka. U 2009. godini nastavljene su aktivnosti na prvoj fazi projekta u smislu prikupljanja podataka, njihove nadopune i digitalizacije te analize u GIS-u. U toku godine održana su i dva sastanka projektnog tima vezana uz ovu fazu projekta.

Zavod je sudjelovao i u aktivnostima druge faze projekta vezane uz procjenu učinkovitosti upravljanja zaštićenim područjima tzv. RAPPAM metodologijom.

5.3.1.7. UNDP/GEF projekt COAST - Očuvanje i održivo korištenje biološke i krajobrazne raznolikosti na dalmatinskoj obali putem održivog razvitka obalnog područja

Projekt COAST, čiji je nositelj Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) ima za cilj očuvanje prirodnih vrijednosti i održivo korištenje prirodnih dobara dalmatinske

obale. Predstavnici Zavoda uključeni su u nadzor projekta kroz članstvo Nadzornog odbora i odabir operativnog koordinatora. Zavod je također bio uključen u aktivnosti koje se provode u okviru projekta, u smislu davanja stručnih komentara na izvješća koja se odnose na biološku raznolikost i sudjelovanje na tematskim radionicama.

5.3.1.7.1. UNDP/GEF COAST-GCD: Integriranje NEM-a i NATURA 2000 u upravljanje obalnim područjem (COAST- GCD: Integration of the National Ecological Network and Natura 2000 in coastal area management)

U okviru projekta COAST provode se tri potprojekta koja su dogovorena između Zavoda i UNDP-a. Zavod je glavni korisnik rezultata tih projekata te je uključen u njihovu organizaciju, nadzor i provedbu. Radi se o sljedećim projektima:

1. Ugrađivanje mjera zaštite prirode u prostorno planiranje – pilot-projekt ocjena jednoga prostornog plana općine ili grada na području projekta COAST
2. Izrada smjernica za provedbu ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu i testiranje na studijama za vjetroelektrane
3. Vrednovanje i kartiranje plaža kao potencijalnih područja ekološke mreže

Potprojekti se provode u razdoblju od lipnja 2009 do svibnja 2010., a Zavod je radio na definiranju projektnog zadatka i aktivno sudjelovao u provedbi projekta.

5.3.1.8. ACCOBAMS projekt – utvrđivanje rasprostranjenosti i brojnosti kitova i dupina u području Sporazuma

U sklopu Sporazuma o zaštiti kitova i dupina u Crnom moru, Sredozemnom moru i pripadajućem Atlantskom području (ACCOBAMS) pokrenuta je inicijativa za provedbu projekta utvrđivanja rasprostranjenosti i brojnosti kitova i dupina u području Sporazuma. Rezultati projekta poslužili bi kao osnova za akcijske planove zaštite. U tom smislu, države članice su se obvezale da će, kao doprinos provedbi projekta, na nacionalnoj razini poduprijeti aktivnosti obuhvaćene projektom. Tijekom 2009. se radilo na razradi projektnog prijedloga na regionalnoj razini. O tome se raspravljalo i na Regionalnoj radionici za provedbu Sporazuma ACCOBAMS.

5.3.1.9. ACCOBAMS projekt – utjecaj slučajnog ulova na kitove i dupine u području Sporazuma – BYCBAMS

U sklopu Sporazuma ACCOBAMS započeo je projekt Utjecaj slučajnog ulova na kitove i dupine u području Sporazuma– ByCBAMS. Rezultati projekta također će poslužiti kao osnova za akcijske planove zaštite populacija kitova, dupina i morskih kornjača. Države članice potpisnice Sporazuma, pa tako i Hrvatska, obvezale su se da će osigurati provedbu projekta ByCBAMS na nacionalnoj razini. U 2009. godini Zavod je radio na ažuriranju izvješća o slučajnom ulovu u Hrvatskoj te je održan i sastanak s predstavnicima *Uprave za ribarstvo Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja* radi daljnje suradnje.

5.3.1.10. UNESCO - Aktivnosti za zaštitu ekoloških sustava uz rijeke Dravu i Muru na nacionalnom nivou te kao prekograničnog rezervata biosfere

Cilj je ovog projekta, kojeg Zavod koordinira i provodi od 2007. godine uz potporu iz programa UNESCO-MAB (Čovjek i biosfera), omogućiti uspostavu nacionalnog zaštićenog područja na ekološki izuzetno značajnom području Mure i Drave kao preduvjeta za uspostavu MAB (čovjek i biosfera) rezervata. Početkom 2009. godine priređeno je završno izvješće o projektu. Iako je projekt službeno završio, nastavile su se aktivnosti na realizaciji rezervata biosfere. Prijedlog rezervata biosfere bio je prezentiran na nacionalnim i međunarodnim skupovima.

5.3.1.11. FFEM projekt „Strategic Partnership for the Mediterranean Sea Large Marine Ecosystem (MedPan South)“

Regionalni projekt kojeg provodi nevladina udruga WWF, a financira se iz francuskog fonda za okoliš, ima za cilj uspostavu suradnje te jačanje kapaciteta morskih zaštićenih područja u zemljama regije. U regionalnu komponentu projekta uključene su sljedeće zemlje: Hrvatska, Crna Gora, Albanija, Turska, Sirija, Libanon, Egipat, Libija, Tunis, Alžir i Maroko.

Cilj pilot projekta u Hrvatskoj je izrada i donošenje planova upravljanja za svih 5 „morskih parkova“ u Hrvatskoj; nacionalni parkovi Kornati, Mljet i Brijuni te parkovi prirode Telašćica i Lastovo. Partneri na projektu su *Uprava za zaštitu prirode Ministarstva kulture*, Zavod, javne ustanove gore navedenih parkova i nevladina udruga „Sunce“. U sklopu projekta održano je nekoliko radnih sastanaka te radionice i treninzi jačanja kapaciteta za planiranje upravljanja u morskim zaštićenim područjima.

5.3.1.12. IPA 2007 TAIB/TAF – Uspostavljanje morskoga dijela ekološke mreže NATURA 2000

Cilj ovog projekta je izraditi program rada za kompletiranje ekološke mreže NATURA 2000 u moru te identificirati neka morska područja koja zadovoljavaju kriterije za uvrštavanje u NATURA 2000 temeljem prikupljanja postojećih dostupnih podataka. Projekt će također doprinijeti razvoju Informacijskog sustava zaštite prirode, a posebno Nacionalnog sustava praćenja stanja biološke raznolikosti kroz razvoj kapaciteta za praćenje stanja biološke raznolikosti u moru, na način da se obuče i uključe u praćenje stanja (monitoring). Tijekom 2009. godine dovršena je izrada projektne dokumentacije te započela provedba natječaja za odabir konzultanata.

5.3.1.13. IPA 2007 TAIB/TAF – Razvoj faunističke i speleološke baze podataka CRO-FAUNA i CRO-SPELEO kao dio Informacijskog sustava zaštite prirode

Projekt obuhvaća razradu stručnih web baza koje će na sličan način kao i postojeća baza Cro Flora pohranjivati podatke prikupljene od strane istraživača. Nakon konzultacija sa znanstvenim ustanovama *Fakultet elektrotehnike i računarstva (FER)* je 2007. godine izradio prijedlog arhitekture baze podataka. Temeljem ove arhitekture bit će izrađena odgovarajuća aplikacija i u cijelosti operacionalizirana. Za speleološku bazu, Cro speleo, bit će obavljene konzultacije korisnika, izrađena odgovarajuća arhitektura te će sama baza biti programirana i operacionalizirana. Tijekom 2009. godinedovršena je izrada projektne dokumentacije te započela provedba natječaja za odabir konzultanata.

5.3.1.14. Istraživanja bioraznolikosti Kornatskog otočja 2009. (NVU Kornati)

Udruga za zaštitu prirode i okoliša te promicanje održivog razvoja "Argonauta" je u 2009. provodila projekt „Istraživanja bioraznolikosti Kornatskog otočja 2009.“ Partneri na projektu su bili *Udruga studenata Bius i Sveučilište u Wageningenu, Nizozemska*. Donatori su bili *Ambasada Kraljevine Nizozemske u Zagrebu (MATRA-KNIP), Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske, WWF Netherlands, Norveška ambasada u Zagrebu, Finska ambasada u Zagrebu* i dr.

Cilj projekta bio je uključivanje svih relevantnih organizacija/institucija u pripremu i razradu aktivnosti istraživanja koje uključuju inventarizaciju morskih i kopnenih vrsta i staništa te izradu i provedbu protokola za praćenje stanja (monitoring) NATURA 2000 vrsta i staništa na području Kornatskog otočja u 2009. godini. U sklopu projekta održane su radionice na kojima su predstavljene planirane aktivnosti te podaci prikupljeni tijekom istraživanja.

5.3.2. Projektni prijedlozi za međunarodne programe/fondove

Zavod je sudjelovao u izradi prijedloga 5 međunarodnih projekata, čije financiranje još nije odobreno.

5.3.2.1. IPA Adriatic Program prekogranične suradnje 2007-2013 – Mreža za zaštitu kitova, dupina i morskih kornjača u Jadranskom moru - NETCET

Partneri iz Italije, Hrvatske (Zavod, Plavi svijet, Akvarij Pula), Slovenije i Albanije, pod vodstvom Grada Venecije, izradili su projektni prijedlog za financiranje iz pretpristupnog prekograničnog fonda EU IPA – Adriatic. Cilj projekta je uspostava zajedničke strategije za zaštitu kitova i dupina u Jadranskom moru. Projekt obuhvaća niz aktivnosti uključujući utvrđivanje stanja i uspostavu zajedničkog monitoringa za ove vrste; povezivanje institucija i općenito jačanje kapaciteta za monitoring, postupanje s uginulim i ozlijeđenim životinjama i sl.; jačanje postojećih i uspostavu novih rehabilitacijskih i prihvatnih centara za morske kornjače; seminare s ribarima i korisnicima brodice o postupanju s uhvaćenim kornjačama i dupinima i ponašanju u njihovoj blizini; edukaciju i informiranje različitih skupina; izradu zajedničke strategije zaštite ovih vrsta i smjernica za nacionalne akcijske planove. Provedbom ovog projekta Hrvatska bi ispunila obveze iz EU Direktive o staništima, EU Direktive o morskoj strategiji te Sporazuma ACCOBAMS.

5.3.2.2. IPA 09 – NATURA 2000 upravljanje i praćenje stanja (monitoring) (NATURA MANMON)

Zavod je u partnerstvu s *Ministarstvom kulture, Upravom za zaštitu prirode* izradio projektnu dokumentaciju te se čeka odobravanje projekta koji bi trebao započeti u studenome 2010.

Cilj projekta je ojačati kapacitete na državnoj i županijskoj razini za upravljanje područjima ekološke mreže NATURA 2000, prirediti planove upravljanja za šest potencijalnih NATURA područja u Hrvatskoj u suradnji sa sudionicima te doprinijeti razvoju i provedbi nacionalnog okvira za monitoring u cilju izvješćivanja prema Direktivi o staništima.

5.3.2.3. WWF MedPO: Tisuću otoka : Doprinos provedbi NATURA 2000 u Hrvatskoj

Cilj je projekta, koji bi preko WWF-a financiralo njemačko *Ministarstvo zaštite okoliša*, pomoći Zavodu da proširi konzultacijski proces za prijedlog područja NATURA 2000 koji je započeo kroz projekt PHARE 2005 na sektore morskog ribarstva i turizma te ostale sudionike zainteresirane za upravljanje morskim dijelovima ekološke mreže NATURA 2000

5.3.2.4. Wetlands International: Suradnja civilnog društva i vlasti u očuvanju močvara kao ključnih područja ekološke mreže u JI Europi duž Jadranskog selidbenog puta ptica močvarica

Nositelj projekta je međunarodna organizacija *Wetlands International*, a financiranje se traži iz programa *MATRA Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske*. Cilj projekta je jačati kapacitete za zaštitu biološke raznolikosti u zemljama duž Jadranskog selidbenog puta ptica močvarica, kroz suradnju s nevladinim udrugama koje posjeduju stručne kapacitete i mogućnost mobiliziranja civilnoga društva. Analizom područja ekološke mreže u ovim zemljama odabrat će se prioritarna područja za selidbu ptica močvarica kao buduća NATURA 2000 područja te na nacionalnoj razini predložiti strategije za njihov monitoring. Naglasak je na suradnji vladinog i nevladinog sektora. Partnerske organizacije iz RH su Zavod, *Hrvatsko ornitološko društvo* i *Hrvatsko društvo za promatranje i zaštitu ptica*.

5.3.2.5. Održivo upravljanje prirodnim vrijednostima i zaštićenim područjima duž međunarodnih riječnih koridora u zemljama jugoistočne Europe (SEE SNAPA Project)

Glavni je cilj SNAPA projekta, u kojem bi Zavod sudjelovao kao partner, pronaći zajedničko rješenje problema koji nastaju zbog različitog pristupa sektora zaštite prirode i sektora vodnog gospodarstva te usklađivanje s Direktivama vezanim uz upravljanje zaštićenim područjima i prirodnim vrijednostima duž međunarodnih riječnih slivova u zemljama jugoistočne Europe (posebice Okvirne direktive o vodama, Direktive o staništima, Direktive o pticama, Direktive o poplavama, Direktive o obnovljivim izvorima energije).

Vodeći partner projekta je Institut za vode Republike Slovenije, a ukoliko bude prihvaćen početak se predviđa za listopad 2010. godine.

6. ZAKLJUČAK

Zavod je 2009. godinu završio s ukupno 45 zaposlenika, od kojih je 38 zaposleno na neodređeno vrijeme, a njih sedam je radilo na određeno vrijeme na projektima i/ili kao pripravnici odnosno zamjene za porodiljne dopuste. Rad Zavoda je financiran u najvećoj mjeri iz sredstava Državnog proračuna, a od ostalih izvora treba izdvojiti međunarodne fondove (uglavnom predpristupne fondove Europske unije) i vlastite prihode. Djelatnici Zavoda članovi su brojnih nacionalnih i međunarodnih stručnih tijela i povjerenstava, uključujući i radnu skupinu za pripremu pregovora – pravne stečevine EU – za poglavlja Okoliš i ruralni razvitak – ljudski resursi, investicije i trženje te su i u 2008. godini aktivno doprinikli radu tih tijela. Osim toga, djelatnica Zavoda kao predstavnica Republike Hrvatske obnaša dužnost predsjednice Upravnog odbora međunarodnog Sporazuma za zaštitu kitova i dupina (ACCOBAMS).

Služba stručnih poslova obavljala je i u 2009. godini aktivnosti vezane uz domaće programe zaštite prirode i provedbu međunarodnih projekata. Kao i prošle godine, prvenstveno se radilo na aktivnostima vezanim uz provedbu obveza iz odgovarajućih direktiva Europske unije i to posebice uspostavu ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj. Tako je dorađivan radni prijedlog ove mreže o kojem se raspravljalo tijekom konzultacija s različitim sudionicima, a izrađena je i odgovarajuća web baza s kartom dostupnom široj javnosti. Nastavljena je i uspostava Nacionalnog sustava praćenja stanja biološke raznolikosti, kroz izradu standardiziranih priručnika za inventarizaciju i praćenje i stalnu edukaciju te dugogodišnju akciju praćenja stanja ugrožene biljne vrste kockavice i stanja vuka. U tom smislu, nastavilo se i s organizacijom koordiniranog sustava za prikupljanje podataka o uginulim i ozlijeđenim strogo zaštićenim morskim životinjama.

Provodila se inventarizacija i praćenje stanja ostalih ugroženih biljnih i životinjskih vrsta, lišaja i ugroženih staništa. Nastavljena je i inventarizacija i rješavanje problema slatkovodnih invazivnih vrsta rakova. Osim praćenja stanja započelo se s izradom planova upravljanja za pojedine ugrožene i zaštićene vrste i skupine kao što su vidra, ribe hrskavičnjače, zmija planinski žutokrug, crvenog koralja te magaraca, kao izvorne pasmine. Provodili su se i postojeći planovi upravljanja zvijeri (vuk, ris) i izradili prijedlozi revidiranih planova. Poduzete su i konkretne akcije upravljanja za pojedina ugrožena ili zaštićena staništa.

Tiskana je jedna nova crvena knjiga; špiljska fauna, čime se nastavila dugogodišnja edicija crvenih knjiga. Završena je revizija crvene knjige za ptice te započela revizija crvene knjige vodozemaca. Izrađeno je ili nadopunjeno 10 stručnih podloga za zaštitu prirodno vrijednih područja, kao što je zaštita Mure i Drave u kategoriji regionalnog parka te 4 obrazloženja za preventivnu zaštitu. Izrađene su stručne podloge za 4 pravilnika koja reguliraju zaštitu pojedinih vrsta, prekograničnu trgovinu, držanje u zatočeništvu i zaštitu staništa. Zavod je također sudjelovao u izradi planova upravljanja zaštićenim područjima i ostalih planskih dokumenata.

U okviru postupka ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu izdano je 123 odgovarajućih mišljenja. Nastavljajući provedbu mjera za očuvanje cjelokupne biološke raznolikosti Zavod je u 2009. godini izradio 456 stručnih podloga za ugrađivanje mjera i uvjeta zaštite prirode u prostorne planove i planove gospodarenja prirodnim resursima (lovstvo, šumarstvo), što je značajno povećanje u odnosu na

prethodnu godinu. Za potrebe Agencije za zaštitu okoliša, čiji je Zavod tematski centar za biološku raznolikost, nastavljena je detaljnija razrada indikatora biološke raznolikosti. U skladu s odredbama propisa kojima se regulira pristup javnosti informacijama izrađen je i Katalog informacija Zavoda.

U okviru međunarodne suradnje, značajne za razmjenu informacija, promociju zaštite prirode i uključivanje u europske integracije, Zavod je nastavio suradnju s Agencijom za zaštitu prirode i krajobraza Republike Češke. Također je sudjelovao u pripremi pregovaračke platforme za poglavlje 27. Okoliš Europske unije te u radu Europske mreže ravnatelja agencija za zaštitu prirode (ENCA – Network), čiji je cilj jačanje zaštite prirode na europskoj razini. Od sastanaka koje je organizirao i vodio Zavod, izdvajamo redoviti godišnji sastanak stručnih službi javnih ustanova zaštićenih područja, regionalni sastanak za provedbu Sporazuma ACCOBAMS te seminar za procjenu ugroženosti vrsta organiziran u suradnji s najvećom međunarodnom stručnom udrugom za zaštitu prirode - IUCN.

Zavod je također radio na promidžbi i edukaciji u zaštiti prirode tako da su obilježavani datumi važni za zaštitu prirode; objavljen je veći broj brošura, letaka, postera, i priručnika, izrađena aplikacije za velike zvijeri i osuvremenjena službena web stranica. Posebno treba izdvojiti veliku manifestaciju organiziranu povodom Dana zaštite prirode i Međunarodnog dana biološke raznolikosti.

Zavod je u 2009. godini provodio ili sudjelovao u provedbi ili pripremi 20 međunarodnih projekata, te na taj način intenzivirao aktivnosti od prethodne godine. Svi ovi projekti potpora su obavljanju redovne djelatnosti Zavoda, posebice u smislu ispunjavanja obveza Republike Hrvatske kao buduće članice Europske unije i stranke svih relevantnih međunarodnih propisa zaštite prirode.

I ove godine treba posebno izdvojiti projekt Institucionalnog jačanja i provedbe ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj, koji se sufinancirao iz predpristupnog programa PHARE 2005. U sklopu ovog projekta završen je projektom predviđen konzultacijski proces vezan uz izradu prijedloga ekološke mreže NATURA 2000, dovršeni su prijedlozi planova upravljanja ili odgovarajući pripremni dokumenti za upravljanje velikim potencijalnim NATURA 2000 područjima te se intenzivno radilo na osvješćivanju javnosti i promicanju zaštite prirode uopće. Nakon odobrenja dva nova projekta iz predpristupnog programa Europske unije IPA 2007, a riječ je o projektu uspostave morskog dijela ekološke mreže NATURA 2000 i razvoju faunističke i speleološke baze podataka kao dijela Informacijskog sustava zaštite prirode, obavljane su potrebne pripremne radnje za provedbu tih projekata. Od pripremljenih prijedloga o čijem financiranju tek treba odlučiti, treba izdvojiti IPA 2009 projekt praćenja i upravljanja mrežom NATURA 2000 i IPA- Adriatic prekogranični projekt zaštite dupina i morskih kornjača u Jadranskom moru.

Izvešće o ostvarenju programa rada Državnog zavoda za zaštitu prirode za 2009. godinu ponovno pokazuje kako Zavod obavlja iznimno veliki posao i daje značajni stručni doprinos sustavu zaštite prirode u Republici Hrvatskoj, unatoč činjenici da je riječ o mladoj instituciji te da su ove godine značajnije ograničeni planirani ljudski i financijski resursa. Treba istaknuti da su takvi rezultati prvenstveno odraz dodatnog truda, vremena i entuzijazma s kojim djelatnici Zavoda obavljaju svoje svakodnevne obaveze te sve značajnije stručne osposobljenosti.

Za nastavak uspješnog rada Zavoda na ispunjavanju obveza propisanih *Zakonom o zaštiti prirode*, dokumentima vezanim uz predpristupne pregovore, pravnom

stečevinom Europske unije iz područja zaštite prirode te osiguranju provođenja međunarodnih projekata neophodno je nastaviti raditi na povećanju i jačanju kapaciteta Zavoda te dugoročnom rješavanju pitanja poslovnog prostora.